

Adres
Cortgene 2
Postbus 2
2950 AA Alblasserdam
T: 14-078
F: (078) 770 80 80
I: www.alblasserdam.nl
Btw-nummer: NL001918412B01
IBAN: NL31BNGH0285000152

ECHA Europa
www.echa.eu
NB: de inhoudelijke reactie
wordt digitaal ingediend

Datum
15 september 2023

Geachte heer/mevrouw,

Betreft
Reactie in het kader van de
consultatie "proposal for a
restriction Per- and polyfluoroalkyl
substances (PFASs)"

Bij deze dienen wij een reactie in voor de consultatie van het restrictievoorstel. Deze reactie wordt digitaal toegevoegd aan het formulier, dat daartoe is bestemd op uw website. Deze brief is eveneens voorzien van algemene informatie om inwoners en raadsleden te informeren over de context van het restrictievoorstel.

Ons Nummer

1. Aanleiding

Op 7 februari 2023 is het voorstel voor een Europees verbod op PFAS (Per- en polyfluoroalkylstoffen) gepubliceerd door ECHA (European Chemicals Agency). Zo'n verbod wordt ook wel restrictie genoemd. Dit restrictievoorstel is gemaakt door Nederland samen met Denemarken, Duitsland, Noorwegen en Zweden.

Bijlagen

Doel van het restrictievoorstel is een verbod op de productie, het verhandelen en het gebruik van deze stoffen om de risico's voor mens en milieu te beperken. Het voorstel richt zich op de hele groep van PFAS om vervanging van de ene PFAS door een andere te voorkomen.

Contactpersoon
S.G.M. van Eck

2. Proces

Er zijn drie fasen in het proces om te komen tot een verbod op PFAS. De eerste fase is inmiddels volbracht en bestond uit het voorbereiden en het indienen van een restrictievoorstel. In de tweede fase vindt een openbare raadpleging plaats. Iedereen kan inspraak hebben in het dossier en informatie aanleveren. Deze informatie wordt verwerkt. Vervolgens stellen de wetenschappelijke comités van ECHA hun advies op. In de derde fase maakt de Europese Commissie een definitief voorstel, waar de lidstaten over stemmen. Daarna treedt het verbod in werking.

E sgm.van.eck@alblasserdam.nl
T 078-770 6100

3. Raadpleging

De raadpleging is bedoeld om de ECHA te voorzien van wetenschappelijke en technische informatie om hen te helpen bij het opstellen van hun adviezen. Het is -gezien de sinds 2018 vastgestelde PFAS-problematiek in Dordrecht en de omliggende gemeenten in Zuid-Holland Zuid- van belang om -per gemeente- een inspraakreactie in te dienen bij het ECHA. Hierna wordt deze reactie geformuleerd. Daarbij wordt de indeling van het digitaal beschikbare reactieformulier gevolgd.

Het is de bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders om namens de gemeente een reactie in te dienen.

4. Opbouw van de reactie

Deze brief is geschreven vanuit het perspectief van de gemeenten die samen optrekken in het dossier Chemours: Dordrecht, Sliedrecht, Papendrecht, Molenlanden en Alblasterdam. Naast een inhoudelijke reactie wordt afgesloten met een aantal conclusies en een slotpleidooi voor een algeheel verbod op de productie, het verhandelen en het gebruik van PFAS-en in Europa, inclusief het importeren en doorvoeren van PFAS met inbegrip van halffabricaten en eindproducten, die PFAS bevatten.

5. Reactieformulier

Zoals hiervoor geschreven kan iedereen een reactie op het restrictievoorstel bij ECHA geven (sluitingsdatum hiervoor is 25 september 2023 om 23:59 EET). De reactie moet via een digitaal reactieformulier worden ingediend. De indeling van het formulier is -voor zover relevant voor de gemeenten- als volgt:

Afdeling I Contactgegevens van de indiener;

Afdeling II Informatie over de indienende organisatie;

Afdeling III:

- niet vertrouwelijke, algemene informatie als reactie op het beperkingenrapport.
Het gaat bijvoorbeeld om de aspecten gevaar en blootstelling, milieu emissies, een sociaal-economische analyse gerelateerd aan de restrictie en de overgangperiode.
- specifieke informatieverzoeken: gevraagd wordt de sector(en) waar de reactie betrekking op heeft te benoemen.

Afdeling IV: hier niet vertrouwelijke bijlagen opnemen, die -als ondersteunend bewijs- bijdragen aan de reactie opgenomen in afdeling III; Afdeling V is bestemd om vertrouwelijke informatie met het ECHA te delen.

6. Inhoudelijke reactie op het restrictievoorstel

De volgende inhoudelijke reactie op het restrictievoorstel wordt opgenomen in afdeling III van het digitale formulier. De bijlagen (zie overzicht van bijlagen) worden in het formulier toegevoegd bij afdeling IV (niet vertrouwelijk) dan wel afdeling V (vertrouwelijk).

7.1 Introductie indienende organisatie

De gemeente Alblasterdam is met 20.399 inwoners (31 januari 2023, bron: CBS) een kleine gemeente in de Nederlandse provincie Zuid-Holland. Alblasterdam maakt deel uit van de grootstedelijke agglomeratie Drechtsteden, die ongeveer 280.000 inwoners telt. Alblasterdam is gelegen nabij het punt waar de rivier de Lek, de Noord en de Nieuwe Maas bij elkaar komen, grenzend aan het UNESCO werelderfgoed Kinderdijk.

7.2 Algemene zorg om PFAS

PFAS wordt toegepast bij de fabricage van een breed scala aan producten voor gebruik door industrie, professionals en consumenten. De belangrijkste zorg met betrekking tot PFAS is dat zij zeer persistent zijn en eenmaal in het milieu grote gevolgen hebben. PFAS is bio-accumulerend. Deze groep stoffen hebben door de verspreiding en stapeling in bodem, water en lucht

negatieve effecten op de staat van het milieu, de kwaliteit van de natuur en de gezondheid van mens en dier.

De gemeenten dragen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefomgeving voor hun inwoners, een schoon milieu en de bescherming van kwetsbare natuur. Daarmee voelen de gemeenten ook een verantwoordelijkheid als het gaat om het bestrijden van de schadelijke gevolgen van PFAS. Op dit moment wordt in opdracht van de gemeenten onderzoek uitgevoerd, zodat we de schade goed in beeld krijgen. De inwoners maken zich zorgen en door de aandacht in de media wordt het bewustzijn over de negatieve gevolgen van PFAS onder inwoners groter; het maatschappelijk draagvlak voor de industrie die PFAS gebruikt neemt af.

De industrie blijft PFAS produceren en gebruiken. Het proces van vergunnen, controleren en handhaven van bedrijfsprocessen waarbij de groep PFAS wordt gebruikt is zeer arbeidsintensief. De inzet op vergunningverlening, toezicht en handhaving levert helaas niet een evenredig resultaat op als het gaat om het beheersen en terugdringen van de negatieve gevolgen van PFAS.

Het volledig terugdringen van de uitstoot en lozing van PFAS is inmiddels een proces van vele tientallen jaren en heeft tot op heden niet geleid tot een reductie van de uitstoot van PFAS naar nul lozing.

Een andere zorg is dat PFAS houdende producten aan het einde van hun levensduur in afval terecht komen.¹⁾ PFAS is dan niet te scheiden. Ook in de gangbare verbrandingsinstallaties wordt PFAS niet vernietigd. Hierdoor zal PFAS, zelfs na een verbod nog zeer lange tijd voorkomen in onze leefomgeving, met alle mogelijke schadelijke gevolgen van dien.

We kunnen niet meer terugdraaien wat inmiddels al is ontstaan. Wereldwijd is PFAS aanwezig in het milieu en in de mens als gevolg van de jarenlange uitstoot van PFAS door fabrieken. Het verwijderen van PFAS uit de bodem, het grond- en oppervlaktewater is -als het al mogelijk is- technisch uiterst moeilijk en zeer kostbaar.

Wat we ten minste kunnen en moeten bereiken is het voorkómen dat PFAS in de toekomst nieuwe schade aanricht. Een belangrijke factor daarbij is dat (in Nederland) tot op heden het toepassen van het voorzorgprincipe bij het vergunnen en handhaven van PFAS-productieprocessen de toets door de rechter niet doorstaat.²⁾

In dat kader wordt het nu voorliggende restrictievoorstel gezien als een goede eerste stap naar een Europees verbod van PFAS. PFAS houdt zich niet aan de grenzen van een continent, waardoor de verontreiniging vanuit andere continenten door zal gaan. Een volgende stap dient daarom een wereldwijd verbod te zijn. Wij roepen daarom op om dit verbod door te laten gaan én de andere continenten te overtuigen hetzelfde te doen.

Op grond van het voorgaande wordt de restrictie van alle PFAS-en gezien als de meest geschikte en effectieve manier om de schade en de negatieve effecten van PFAS op milieu, natuur, mens en dier weg te nemen. Hieronder wordt dit standpunt nader onderbouwd met specifieke (lokale en boven lokale) informatie en met diverse onderzoeksresultaten.

7.3 Bron van lokale en regionale PFAS-verontreiniging

In de gemeente Dordrecht is een chemisch industrieel complex gelegen. Op

dit complex bevindt zich onder meer de vestiging van Chemours Netherlands B.V (voorheen DuPont; hierna: Chemours). Deze fabriek gebruikt diverse PFAS-soorten bij haar productieproces. Sinds 1967 worden Teflon PFTE, Teflon FEP en Viton geproduceerd.

Ook zijn op het complex aanwezig Dow Chemical Dordrecht (polymers) en Delrin Netherlands B.V. (thermoplastische kunststoffen).

Vanaf 1967 tot oktober 2012 hebben DuPont, later Chemours -als hulpmiddel bij de productie van verschillende fluorverbindingen (te weten fluorpolymeren, -homopolymeren/-copolymeren en fluorelastomeren) in onder meer de Teflonfabriek gebruik gemaakt van de hulpstof PFOA. Het gebruik van PFOA is beëindigd, omdat PFOA sinds 2013 op Europees niveau is aangemerkt als een Zeer Zorgwekkende Stof (ZZS). Ter vervanging van PFOA bij de productie van fluorhoudende kunststoffen, waaronder Teflon, is de GenX-technologie (HFPO-DA) ontwikkeld. Deze technologie wordt sinds eind 2012 gebruikt bij de productie van de fluorhoudende kunststoffen. Daarbij worden de hulpstoffen FRD-902 en FRD-903 naar lucht en water geëmitteerd en E1 naar de lucht. GenXstoffen -behorend tot PFAS- zijn op 2 februari 2018 op nationaal niveau aangemerkt als een potentiële ZZS en zijn op 26 juni 2019 op Europees niveau aangemerkt als een ZZS.

7.4 Lokale zorg om PFAS

De gemeenten Dordrecht, Sliedrecht, Papendrecht hebben vanaf 2015 en de gemeente Molenlanden vanaf 2018 mét de omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid de schadelijke effecten van de stoffengroep PFAS onderzocht. Ook Alblasserdam heeft zijn bijdrage geleverd aan deze onderzoeken. Zij hebben tevens bij de landelijke overheid aangedrongen om PFAS-verontreiniging als nationaal probleem aan te pakken. Inmiddels is het algemeen bekend, dat PFAS vanwege haar eigenschappen een schadelijk effect heeft veroorzaakt, dat moeilijk en op veel plaatsen onmogelijk kan worden weggenomen. De bodem, het grondwater en oppervlaktewater in ons gebied zijn verontreinigd. Zwemmen is niet meer overal mogelijk. Mensen kunnen niet overal meer onbezorgd uit eigen tuin eten en PFAS in de natuur zorgt voor ophoping van de stof in dieren. Daar maken onze colleges en gemeenteraden én de inwoners van onze gemeenten zich ernstig zorgen over.

7.5 Onderzoeken naar de gevolgen van PFAS

Hieronder volgt in chronologische volgorde een overzicht van de belangrijkste onderzoeken naar (de gevolgen van) PFAS. Deze onderzoeken ondersteunen ons standpunt te komen tot een totaal verbod van PFAS op zo kort mogelijke termijn.

Sinds 2018 worden door het waterschap Rivierenlanden metingen gedaan van het oppervlaktewater in haar werkgebied. Op basis van deze metingen heeft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (hierna: RIVM) geadviseerd geen vis, die is gevangen in het oppervlaktewater te consumeren. Dit vanwege het overschrijden van de risicogrenswaarde voor vis.³⁾

In 2022 is in opdracht van onze gemeenten, door het RIVM onderzoek verricht naar PFAS in gewassen uit moestuinen in Dordrecht, Sliedrecht, Papendrecht en Molenlanden. Het RIVM adviseerde samen met de Dienst

Gezondheid & Jeugd op basis van dit onderzoek aan moestuineigenaren binnen een pluim van ongeveer 1 kilometer van Chemours, geen gewassen uit eigen tuin te eten. Andere eigenaren van moestuinen die op zo'n 1 tot 10 kilometer ten noordwesten, noordoosten of oosten Chemours liggen of op zo'n 2,5 kilometer ten zuidwesten zijn geadviseerd om niet jaarrond groenten en fruit uit eigen tuin te eten. Dit vanwege de hoogte van PFAS-concentratie in deze gewassen. De consumptie van eigen gewassen dient regelmatig afgewisseld te worden met die uit een winkel.⁴⁾ Onderzoeksbureau Arcadis voerde in 2022 onderzoek uit naar PFAS in grond en water in dezelfde moestuinen⁵⁾, Op basis daarvan heeft de Dienst Gezondheid en Jeugd in Zuid-Holland het advies gegeven om in dezelfde pluim van ongeveer 1 kilometer geen grond- en slootwater te gebruiken. Moestueineigenaren in een gebied daaromheen kregen het advies om dit water met mate te gebruiken. Veel moestuincomplexen in dat gebied zijn afhankelijk van sloot- en grondwater.

Ook bij de agrarische sector in het gebied van de vier voornoemde gemeenten zijn er zorgen over de gevolgen van PFAS voor het telen van gewassen en de kwaliteit van het grasland als voedsel voor vee. Weliswaar is bij twee onderzoeken in 2020 en 2021 naar vleesmonsters en agrarische producten (vlees, ei, melk) door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (hierna: NVWA) vastgesteld, dat nauwelijks overschrijding van de huidige Europese normen voor PFAS in eieren, vlees en vis voorkomen.⁶⁾ Maar onze agrariërs vragen zich af wat de reële gevolgen van de PFAS in de bodem, het grasland en de lucht in deze en de komende tijd betekent voor hun vee, het gras- en kuilvoer van eigen land, dat zij eten en voor de producten die zij op hun grond verbouwen. Die voortdurende onzekerheid trekt een grote wissel op de bestaanszekerheid van de agrarische sector in onze gemeente.

De Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) heeft op 13 april 2023 het rapport Industrie en omwonenden gepubliceerd.⁷⁾ Eén van de onderzochte industrieën is Chemours. Dit rapport geeft een antwoord op de vragen hoe omwonenden beschermd worden tegen nadelige gezondheidseffecten en blootstelling aan industriële emissies en welke maatregelen een betere bescherming bieden. De Onderzoeksraad stelt vast dat de gezondheid van omwonenden van industrie een betere bescherming verdient. Ook pleit de raad ervoor dat het bevoegd gezag vaker vanuit het voorzorgsprincipe gaat handelen. De Nederlandse rechter heeft tot op heden het toepassen van dit principe niet goedgekeurd (zie 7.3).

Recent heeft het RIVM in haar rapport "Risk assessment of exposure to PFAS through food and drinking water in the Netherlands"⁸⁾ de inname van voedsel en drinkwater onderzocht. Hieruit blijkt, dat dat mensen in heel Nederland via voedsel en drinkwater al meer PFAS binnenkrijgen dan de gezondheidskundige grenswaarde. Als mensen langere tijd meer PFAS binnenkrijgen dan deze gezondheidskundige grenswaarde, zijn schadelijke effecten op de gezondheid niet uit te sluiten, aldus het RIVM en de Dienst Gezondheid & Jeugd.

Gemeenten kennen ook een sterke recreatiesector. Het landschap, het water en ons cultuurerfgoed dragen bij aan de recreatieve waarde van onze gemeente.

Recent (juli 2023) heeft het RIVM onderzoek gedaan naar PFAS in zwemwater in onze gemeente en buurgemeenten.⁹⁾ Er is vastgesteld dat het merendeel van het onderzochte zwemwater veilig genoeg is om in te zwemmen. Echter bij één locatie (Dordrecht, Merwelanden) heeft de provincie het advies gegeven niet te zwemmen; dit negatieve zwemadvies is na nader onderzoek helaas verlengd.

7.6 Sub conclusie 1

Wij onderschrijven de zorg over PFAS, die wordt uitgesproken in het restrictierapport. Als gemeenten worden wij dagelijks geconfronteerd met de gevolgen van PFAS voor onze inwoners, onze ondernemers, het milieu en de natuur. PFAS zit niet alleen in de bodem van ons grondgebied, maar ook in het oppervlaktewater en het grondwater. De gevolgen van blootstelling aan PFAS zijn onomkeerbaar en niet beperkt tot de grens van onze gemeente of van Nederland. Dat vraagt om actie op Europees niveau, en zeker een aanzet voor een ons inziens broodnodig mondiaal verbod.

7.7 Reactie op de inhoud van het restrictievoorstel

Hieronder volgen specifieke opmerkingen bij de inhoud van het restrictievoorstel. Zij worden per onderwerp behandeld. Zo nodig wordt de relatie gelegd met het restrictievoorstel van de indieners.

7.7.1 Omvang van de restrictie

In het voorstel (blz. 50, 68) staat dat de restrictie ziet op de fabricage, het verhandelen en het gebruik van PFAS in de EU als zodanig en als bestanddeel van andere stoffen, in mengsels en in producten boven een bepaalde concentratie. Wij tekenen hierbij aan dat het verbod ook moet gelden voor het importeren van PFAS (in al zijn verschijnings- en productvormen) vanuit een land buiten de Europese Unie voor verdere verwerking, productie of voor doorvoer naar of via een (ander) EU-land. Verder zou het verbod ook moeten zien op de productie, de handel en de doorvoer tussen een fabriek met een vestiging in de EU en met één of meerdere vestigingen buiten de EU. Dit om een sluitend verbod op PFAS-en te realiseren.

7.7.2 Essentiële toepassing

Het is van groot belang dat het begrip “essentiële toepassing” op één eenduidige manier wordt gedefinieerd én toegepast. Daarbij zijn twee aspecten te onderkennen:

1. de definitie van “essentiële toepassing”;
2. de vraag wat het label “essentiële toepassing” en andere labels in de praktijk betekent?

De indieners van het restrictievoorstel maken als het gaat om het direct dan wel op termijn uitbannen van PFAS een koppeling tussen specifieke productsoorten en hun voorkeur voor een gefaseerd uitgevoerde restrictie (Restriction option 2), (blz 116 - 138 rapport).

Wij hebben de opvatting dat het begrip “essentiële toepassing” centraal staat als het gaat om het direct dan wel na enige tijd verbieden van PFAS-en. Dat lichten wij hieronder toe.

Ad 1 Definitie “essentiële toepassing”

Zoals hiervoor geschreven staat het begrip “essentiële toepassing” centraal. In de eerste plaats is de vraag te beantwoorden wat wordt verstaan onder een essentiële toepassing?

Het Protocol van Montreal (1987) kwalificeert een gereguleerde stof als essentieel als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

1. de stof is noodzakelijk voor de gezondheid en de veiligheid of
2. is van cruciaal belang voor het functioneren van de samenleving.
3. er zijn geen technische en economische haalbare alternatieven of vervangingsmiddelen beschikbaar, die vanuit oogpunt van milieu en gezondheid aanvaardbaar zijn.

Wij zijn van mening dat dit Protocol een goed handvat biedt voor het definiëren van het begrip “essentiële toepassing”. De restrictieregelgeving moet voorzien in een definitie van “essentiële toepassing.”

Verder is ons standpunt dat PFAS slechts in zeer beperkte mate gekwalificeerd kunnen worden als “essentieel”. Wij baseren dit standpunt op het artikel “The concept of essential use for determining when uses of PFASs can be phased out”¹⁰⁾ opgenomen in Royal Society of Chemistry [environ sci: process impacts, 2019, 21, 1803-1815]. De in dit artikel beschreven categorisering van PFAS-en biedt naar onze mening een goed werkbaar onderscheid tussen essentiële toepassingen en niet essentiële toepassingen. Dat onderscheid is als volgt: “niet essentieel” (categorie 1), “vervangbaar gebruik” (categorie 2) en “essentiële toepassingen” (categorie 3).

Voor categorie 1 geldt een uitfasering (verbod) gebaseerd op de hierboven beschreven definitie van “essentiële toepassing”. Voor categorie 2 geldt dat er beschikbare alternatieven zijn. Voor categorie 3 zijn er momenteel geen bewezen alternatieven. Door innovatie en onderzoek kunnen echter alternatieven worden ontwikkeld. Bij deze categorie kan gedacht worden aan bepaalde medische hulpmiddelen en beschermende beroepsleding.

Ad 2 Betekenis van labels

Aan het categoriseren van PFAS dient naar onze mening een conclusie verbonden te worden als het gaat om uitfaseren (verbieden) van deze stoffen.

Het restrictierapport (blz. 76 e.v. rapport) beschrijft twee opties: Restriction option 1 gaat uit van een volledig verbod met een overgangstermijn van 18 maanden. Restriction option 2 gaat uit van een volledig verbod met gebruikspecifieke afwijkingen, namelijk een overgangperiode van achttien maanden plus een afwijkingenperiode van vijf tot twaalf jaar. De indieners van de restrictie maken een keuze voor RO2. Daarbij dragen zij uit als argument “de plotselinge onbeschikbaarheid” van producten met PFAS en “een soepele overgang naar alternatieven” (blz. 3 rapport). Wij stellen daar tegenover dat het grote belang van de volksgezondheid en het milieu vragen om een zo kort mogelijke overgangstermijn en afwijkingenperiode. Daartoe doen wij het volgende voorstel.

Als sprake is van een product wat een niet essentiële toepassing heeft, dan is er geen steekhoudend argument om PFAS met dit label niet direct uit te faseren. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om producten voor persoonlijke verzorging en cosmetica.

Als sprake is van een beschikbaar alternatief (categorie 2), bijvoorbeeld waterafstotend textiel) dan is de vraag -te beantwoorden door een onafhankelijke instantie, zoals in Nederland het RIVM- op welke termijn dit alternatief gebruikt kan worden. Een overgangstermijn dient naar onze mening beperkt te zijn tot de tijd die nodig is voor het in productie nemen en op de markt brengen van dit alternatief.

Wij zijn verder van mening dat ook bij een essentiële toepassing (categorie 3) op termijn restrictie aan de orde moet zijn. Niet in de laatste plaats om innovatie en het uitfasen van alle PFAS te stimuleren. Er moet gezorgd worden, dat bij de toepassing van een alternatieve stof voor PFAS, de eigenschappen van deze stof onomstotelijk vast staan. De productie, het gebruik en transport van deze stof dient door Europese regelgeving vastgelegd te zijn, voordat deze toegepast mag worden. Een uitzondering kan gemaakt worden voor testsituaties, waarvoor een gecontroleerde en geïsoleerde opstelling met toestemming/vergunning van de verantwoordelijke nationale autoriteit wordt gebouwd.

In dit verband doen wij de dringende oproep om zeer terughoudend te zijn met het verstrekken van ontheffingen. Een ontheffing is -naar onze opvatting- alleen mogelijk als (1) er sprake is van een essentiële toepassing (zie 7.7.2. ad 1) voor (2) een vooraf bepaalde tijdvak (tijdelijk en zonder verlenging) waarbij (3) vooraf door middel van een plan de uitfasering door het desbetreffende bedrijf is vastgelegd en door de autoriteit is geaccordeerd.

Wij pleiten er voor om bij deze categorie een uit faseer termijn van drie tot maximaal vijf jaar te hanteren. Gekoppeld aan een onafhankelijk wetenschappelijk onderbouwd inzicht op welke termijn een alternatief beschikbaar komt.

Verder is het van belang te onderzoeken of en hoe vanuit Europa een voortvarende uitfasering kan worden gestimuleerd.

7.7.3 Handhaving en certificering/vergunningverlening onder de restrictie

Een restrictie is niet effectief zonder dat de landelijke autoriteiten de beschikking krijgen over de bevoegdheid om op een doelmatige en doeltreffende wijze toezicht te houden op het uitfasen en het verbod te handhaven. Daarbij dient sprake te zijn van een werkbaar en betaalbaar handhavingsinstrumentarium. Tenslotte zal een sluitend systeem van vergunnen/certificeren van te ontwikkelen alternatieven opgezet moeten worden als vervolgstap op een restrictie.

Op deze drie aspecten wordt hieronder nader ingegaan. Daarbij wordt gereflecteerd op hetgeen hierover in het restrictievoorstel is geschreven.

7.7.3.1 Bevoegdheid en mogelijkheid tot handhaven restrictie

Het lijkt vanzelfsprekend. Een restrictie dient nageleefd te worden en zo niet, dan dienen landelijke of lokale autoriteiten te handhaven. Zo ook bij de PFAS-restrictie. Nu kan bij Europese regels sprake zijn van het (impliciet) 'veronderstellen' van (nationale) handhavingsbevoegdheden. Echter -en dat heeft onze sterke voorkeur- de regelgeving kan ook expliciete handhavingsbevoegdheden aan nationale autoriteiten toekennen. Onze voorkeur is gebaseerd op het feit, dat de productie, de handel en het verwerken van PFAS én daardoor de schadelijke effecten van PFAS

grensoverschrijdend is. Landsgrenzen houden PFAS-verontreiniging niet tegen.¹¹⁾

Zo'n expliciet benoemde bevoegdheid tot het handhaven van de restrictie ziet -naast het opnemen van deze bevoegdheid in de Europese regelgeving verder op: het benoemen van de rechten, die aan deze bevoegdheid zijn verbonden, het bepalen dat lidstaten een effectief toezicht en handhavingstelsel opzetten en daartoe voldoende middelen en capaciteit beschikbaar stellen en regels, die beschrijven dat staten in overleg treden om afspraken te maken over wie bevoegd is tot handhaven ingeval sprake is van grensoverschrijdende gevolgen van een overtreding.

Als onderdeel van de nationale uitvoering zal ook regelgeving voor het opzetten en uitvoeren van een certificeringstelsel (zie hierna) opgenomen moeten worden. Dat zelfde geldt voor het vergunnen van (nieuwe) alternatieven voor PFAS.

7.7.3.2 Werkbaar en betaalbaar handhavinginstrumentarium

Onderdeel van de implementatie van de PFAS-restrictie is het nationaal opzetten van een werkbaar en betaalbaar toezicht- en handhavinginstrumentarium. In het restrictierapport (blz. 139 e.v. rapport) wordt onderkend dat de overheid kosten zal moeten maken om het verbod te handhaven.

Wij zijn van mening dat een praktisch werkbaar en betaalbaar instrumentarium essentieel is om de restrictie goed ten uitvoer te brengen. Risico gestuurd en data gedreven handhaving zijn daarbij sleutelbegrippen. Toezicht en handhaving zijn werkbaar op basis van een algeheel PFAS-verbod. Door de grote hoeveelheid producten met PFAS alsmede veel PFAS-toepassingen is sprake van een diffuse verspreiding van PFAS. Diensten die toezicht en handhaving uitvoeren, hebben weinig vat op deze problematiek. Een algeheel verbod op PFAS draagt om die reden bij aan een effectief en werkbaar toezicht- en handhaving-instrumentarium. Wij hebben het vertrouwen dat -gezien het grote belang voor de volksgezondheid en het milieu- overheden in goed overleg met elkaar komen tot een instrumentarium, dat bijdraagt aan het effectief naleven van de PFAS-restrictie.

Een tweede aspect is de betaalbaarheid van het instrumentarium.

Van de met handhaving gemoeide kosten wordt in de restrictie slechts een inschatting gemaakt.

De indieners van de restrictie schatten de kosten op € 55.000 per sector (blz. 139 rapport). Het aantal sectoren, dat PFAS-en fabriceren en gebruiken komt uit op in totaal 15 (Tabel I bij het restrictierapport, blz 41). Dit leidt tot een totaal bedrag voor handhaving van € 825.000. Wij zijn van mening dat dit waarschijnlijk een conservatieve inschatting is. Wij schatten in dat toezicht en handhaving in de eerste jaren na het van kracht worden van de restrictie een substantiële personele en financiële inspanning zal vragen. Dat mag ons niet doen aarzelen om het mogelijke te doen om de restrictie als het gaat om toezicht en handhaving te implementeren en te doen naleven.

7.7.3.3 Certificering en vergunningverlening

Bij de implementatie van de restrictie zal een systeem voor certificering/vergunningverlening van alternatieve producten opgezet moeten worden. Dat is primair de verantwoordelijkheid van de nationale overheid in samenwerking met de lokale en regionale overheden en gespecialiseerde

diensten, maar kan eenduidig worden wanneer Europese wetgeving hier dwingend in is.

In het restrictierapport (blz. 139 - 140 rapport) wordt hierover opgemerkt, dat testmethoden ontwikkeld en uitgevoerd dienen te worden om te bepalen of producten (alternatieven voor Groep PFAS) voldoen aan de eisen van de restrictie. Daaraan gekoppeld is het certificeren c.q. vergunnen van alternatieve producten.

Wij tekenen hierbij nadrukkelijk aan dat een juridisch instrumentarium voor het gebruik van alternatieven voor de groep PFAS (nog) niet bestaat. Er zal straks sprake zijn van een opeenstapeling van gereguleerde emissies en emissies van PFAS-alternatieven, hetgeen leidt tot een 'nieuwe' belasting van de woon- en leefomgeving. Het feit dat het instrumentarium van de uitvoerende toezicht- en handhavingdiensten (in Nederland) nog niet is toegerust voor de genoemde cumulatie van emissies vervult ons met grote zorg. Een verbod moet een oplossing bieden, niet leiden tot nieuwe problemen. Om die reden pleiten wij voor een goed ingericht instrumentarium voor toezicht op en handhaven op de het verbod.

7.8 Sub conclusie 2

Wij steunen het initiatief van de indieners van het restrictievoorstel tot een verbod op PFAS-en. Gelijktijdig zien wij de noodzaak tot het aanbrengen van een aantal belangrijke verbeteringen als het gaat om:

1. het definiëren van essentiële en niet essentiële toepassingen;
2. het verbinden van gevolgen aan het label "niet essentieel", "vervangbaar" en "essentieel";
3. het verankeren van de restrictie in expliciete wetgeving;
4. een werkbaar en betaalbaar handhavingssysteem;
5. het certificeren en vergunnen van alternatieven voor PFAS.

7.8. Mondiaal verbod

PFAS laat zich niet begrenzen. Als het restrictievoorstel leidt tot een totaalverbod in Europa, komt er toch PFAS ons continent binnen. Enerzijds via de lucht wordt PFAS getransporteerd over de hele wereld, met name over het noordelijk halfrond omdat daar de meeste PFAS industrie is gevestigd.

Anderzijds door de import en doorvoer van PFAS houdende producten. Deze kunnen nog steeds aangeschaft worden. Wij pleiten daarom voor inspanningen vanuit Europa om de groep PFAS mondiaal te verbieden en zo de hele aarde PFAS-vrij te maken.

8. Slotpleidooi

Wij steunen het restrictievoorstel met kracht. Wij dringen aan op het beëindigen van alle PFAS-stoffen op zo kort mogelijke termijn als het gaat om productie, het op de markt brengen, gebruiken, doorvoeren en verkopen van PFAS en daarmee gemaakte producten binnen de EU en naar de EU. Wij zien het als onze grote verantwoordelijkheid om op te komen voor de gezondheid van onze inwoners en van toekomstige generaties, het voortbestaan van onze agrarische en recreatieve sector, onze mooie natuur en een schoon milieu. De nadelige gevolgen van PFAS op mens, natuur en milieu zijn bewezen. Het nu zaak om als Europa te laten zien, dat wij ons eensgezind en krachtig uitspreken voor een PFAS-verbod.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

De secretaris,

De burgemeester,

S. van Heeren

J.W. Boersma

Lijst met bijlagen

1. PFAS IN PRODUCTS AND WATE STREAMS IN THE NETHERLANDS, ARCADIS, 28 may 2021
2. UITSPRAAK RECHTBANK DEN HAAG IN DE ZAAK CHEMOURS NETHERLANDS BV VS GS PROVINCIE ZUID-HOLLAND, ECLI:NL:RBDHA:2023:3302
3. RESULTATEN MONITORING GENX, PFOA EN PFOS IN OPPERVLAKTEWATER ALBLASSERWAARD
4. RIVM PFAS IN GEWASSEN MOESTUINEN IN DORDRECHT, PAPENDRECHT, SLIEDRECHT EN MOLENLANDEN, 5 september 2022
5. ARCADIS, PFAS IN GROND EN WATER IN MOESTUINEN IN DE GEMEENTEN DORDRECHT, PAPENDRECHT, SLIEDRECHT EN MOLENLANDEN, 29 november 2022
6. NVWA MONSTERNAME 2018- 2022
7. ONDERZOEKSRAAD VOOR DE VEILIGHEID, INDUSTRIE EN OMWONENDEN, april 2023
8. RIVM, RISK ASSESSEMENT OF EXPOSURE TO PFAS THROUGH FOOD AND DRINKING WATER IN THE NETHERLANDS juli 2023
9. RIVM, DUIDING VAN PFAS IN ZWEMWATER RONDOM CHEMOURS, DORDRECHT, 14 juli 2023
10. THE CONCEPT OF ESSENTIAL USE FOR DETERMINING WHEN USES OF PFASs CAN BE PHASES OUT, ROYAL SOCIETY OF CHEMISTRY, environ sci: process impacts, 2019, 21, 1803-1815
11. STAAT STELT 3M AANSPRAKELIJK VOOR PFAS-SCHADE IN WESTERSCHELDE, 23 mei 2023